

IDEER

HUMORBOKFORFATTER Sigmund Falch har slipt kniven og tar for seg kjente, norske sangtekster. Han har lest tekstene til blant annet Eidsvåg, Bremnes, Kaizers Orchestra, Eggum, Vamp, Zetlitz

(bildet) og Halvdan Sivertsen og Falch har funnet mye rart i deres tekster. Her kan det ligge mange gode tekstdebatter utover høsten når denne boka blir «revet i filler» av artistene.

KULTURDEPARTEMENTET gir tilsammen drøye 11,8 millioner til tre aktivitetsparker for egenorganisert aktivitet. Anleggene er lokalisert i Nedre Eiker, Kongsvinger og Trondheim. Tilskuddsordningen for nyskapende aktivitetsarenaer ble lansert ved hovdfordelingen av spillemidler i 2017.

TWITTER

Tilbake fra tre dagers rypejakt, ingen søringer som slakter ned ryper observert. **Rune Sommerli** @RuneSommerli

BASQUIAT I SAMME LIGA SOM BACON OG PICASSO

Maleriet *Untitled* ble i vår omsatt for rekordsummen 110 487 500 dollar.

KUNST

FREDRIK GIERTSEN
Litteraturviter og skribent

En dag i 1980 dro en ung graffitikunstner kjensel på en fetert maler under et besøk på et spisested i New York, og den ivrige jypplingen benyttet anledningen til å prakke et av sine bilder på den motvillige celebriteten. To år seinere skulle hans hånd produsere et kunstverk som nylig oppnådde den høyeste prisnoensinne for et amerikansk maleri.

Disse to så forskjellige mennene, Jean-Michel Basquiat og Andy Warhol, skulle faktisk forme et intenst vennskap som varte livet ut. Ryktene sier at Warhol innledningsvis var forelsket i den 32 år yngre mannen, men Basquiats avvisning førte forholdet rett over i noe som begge dro profesjonell nytte av. Det var først og fremst selve kunsten som bandt dem sammen, og alt den førte med seg av berømmelse og ensomhet knyttet til selve arbeidet.

Det kunne være nærliggende å tro at det var den utablerte som hentet mest ut av dette bekjentskapet, men det var heller slik at det utgjorde en etterlengtet vitamininnsprøytning for den etablerte, som lenge hadde befunnet seg i en mindre produktiv fase. Warhol trengte den unge mannens fryktløshet og energi minst like mye som Basquiat trengte den eldre erfaring og posisjon.

WARHOL VAR BLITT litt av en inntørket rosin, en tilknappet og fämælt kunstner som skjulte sitt egentlige jeg bak alle sine forkledning, så nevrotisk renslig at han pleide å be drosjer kjøre omveier for å slippe unødige glimt av sykehus. Basquiat var alt annet enn dette: umettelig på alt som var godt og vondt med livet – i realiteten en

både skrekk og omsorg hos den gamle mesteren. Til alt overmål foregikk dette på 1980-tallet, tiåret da AIDS-sjokket slo ut i full blomst, og i et miljø som var spesielt utsatt. Kombinasjonen sex og død, *eros* og *thanatos*, er ellers en favoritt innenfor kunsten, men for Basquiat var det også selve essensens ved livet. Warhol observerte vennens livsførsel med en viss anger, og noterte lakonisk i sine dagbøker: «I guess I've missed out on a lot in life».

JEAN-MICHEL BASQUIAT ble født i Brooklyn i 1960. Faren var fra Haiti, mens moren var av puertorikansk opphav. De ble skilt da han var åtte, og fem år seinere ble moren for første gang innlagt på en mentallinstitusjon. 15 år gammel rømte gutten hjemmefra for første gang, og da han sluttet skolen for godt i tiende klasse, kastet faren ham på gaten. Fra da av bodde den aspirerende kunstneren hos venner mens han livnærte seg ved å selge T-skjorter og hjemmelagde postkort.

Da han støtte på Warhol for første gang hadde han skaffet seg et navn i byens graffiti-miljø, men nå tok det ikke lang tid før han kunne dra inn 25 000 dollar for et enkeltverk. Snart sto han og malte i Armani-dresser, som han gjerne også brukte når han var på byen, da fulle av flekker i alle farger. Det høyspente talentet hans lot seg godt kombinere med en uanstrengt eksentriske livsførsel.

MALERIET *Untitled* – det som i våres ble omsatt for rekordsummen 110 487 500 dollar – forestiller en svart skalle frosset i et stumt skrik, og det er like intenst i form som i farge. Kanskje sitrer det som kroppen til en heroinist i det skuddet settes, kanskje syder det av karibiske svartekruser, eller kanskje er det heller det kvete raseriet til en afroamerikaner som er blitt undertrykt gjennom århundrer.

Basquiat kjente godt til de avvisningene og fornedrelsene som fulgte med det å være svart, og det tok aldri slutt, selv når han ble feiret og beundret på det mest intense. Også Warhol opplevde hvordan vennen på grunn av sin framtoning kunne bli tatt for å være hallik, eller hvordan han måtte sende sine hvite kjærester – en av dem en purung

REKORD-DUO:

Jean-Michel Basquiats maleri *Untitled* fra 1982 ble på en auksjon tidligere i år omsatt for 110 487 500 dollar, drøye fem millioner mer enn det Andy Warhols *Silver Car Crash (Double Disaster)* gikk under hammeren for fire år tidligere. Bildet viser Andy Warhol og Jean-Michel Basquiat i Tony Shafrazi Gallery i New York, september 1985.

FOTO: NTB SCANPIX

tan mens han selv gjemte seg bak en bil. Uten å ta denne konstante frustrasjonen med i betraktningen, vil man aldri kunne sette seg inn i verken psyken eller kunsten hans.

Untitled har befunnet seg i privat eie og har derfor vært nærmest ukjent inntil nå, men ifølge den japanske kjøperen skal det snart stilles ut på museum i hans hjemland. Budkrigen hos Sotheby's som førte maleriet i Mr. Yusakus eie var et underlig skue: til tross for seansens ordnede forhold kan man – når det tar av – lett føle at dette er de kultiverte gamblernes lekeplass, de som er for dannede til å bry seg om poker eller hes-teveddelop.

FORHOLDET MELLOM skaperen som in-

talismens spekulanter har da også en særegen dynamikk, for foruten de nevnte *eros* og *thanatos* viser kunsten stundom fram en annen, litt mindre dramatisk komponent, nemlig viktigheten av det å *ei*. I malerkunsten visualiseres dette i ethvert stil-leben eller opphoppningen av krimskrams som i Holbeins *The Ambassadors*, eller på et metanivå gjennom hvordan de astronomiske prisene reflekterer nettopp det helt sentrale i selve *besittelsen* av noe unikt og ettertraktet. Men investoren som har råd til å satse så høyt kan egentlig ikke tape, for rabalderet som følger de mest groteske overpriser medfører automatisk en verdiøkning.

«NÅ BEFINNER BASQUIAT seg i samme

en kunsthändler etter at hammeren var falt, noe som innebærer at det kan settes likhetstegn mellom (den forventede) prisen på et maleri og dens kunstneriske verdi. Dette viser at kapitalismen i teorien er i stand til å inkorporere en hvilken som helst eksentriske figur – med hud, hår og alle skandaløse uvaner – i sitt system, slik at enhver outsider plutselig kan befinne seg på innsiden. Dette kan jo være fordelaktig for begge parter, men det innebærer ingen hjertelighet, for det er kun et resultat av det Marx kalte «den egoistiske beregningens iskalde vann».

MYE TYDER allikevel på at Jean-Michel Basquiat kjente seg igjen i dette, fordi for ham ble det heller aldri nok, verken av pen-

1988 tok han en dødelig overdose heroin i en leilighet han hadde lånt av Warhol, 18 måneder etter at popkunstens ubestridte konge selv var funnet død som følge av komplikasjoner i forbindelse med en rutinemessig operasjon han hadde utsatt litt for lenge. De døde som de levde, den ene av eksess, den andre av avhold, men begge døde de i samsvar med legendene om dem, som ofte synes å true med å overstråle den formidable kunstneren de faktisk etterlot seg.

Derfor er det viktig å skyve alt oppstyret til side og anerkjenne Jean-Michel Basquiats enestående kunstneriske talent, med én ting til i bakhodet, nemlig bevisstheten om hvor langt bak i feltet han startet.

Hatten av for den navnløse skallen, uan-

SOMMEREN 1988 TOK HAN EN DØDELIG OVERDOSE HEROIN I EN LEILIGHET HAN HADDE LÅNT AV WARHOL.

WANDRUPS UTVALGTE

FREDRIK WANDRUP
fwa@dagbladet.no

Skjulte gjerninger

DVD: Den franske TV-serien «*Le Bureau des Légendes*» (2015-2017) er noe noe av det mest besettende som er produsert innenfor moderne spionfortelling. Gjennom tre sesonger følger vi etterretningssagenten **Malotru** og hans bevegelser innenfor de hemmelige tjenesters univers.

Han har vært stasjonert i **Syria**, der han ble forelsket. Vi står overfor en klassisk konflikt, der en spion blir kvernet i det sårbare området mellom lojalitet og følelser. Hun blir avslørt av sine egne, og for å redde henne, sviker Malotru sin arbeidsgiver.

Samtidig følger vi en rekke fargerrike skikkelser i den franske overvåkningsstjenesten, både hjemme og ute. Serien tar seg god tid med å bygge opp spenningen rundt flere agenter og forsøk på å avverge terror og konspirasjoner utenlands.

Mathieu Kassovitz som Malotru leder an i et følge av strålende skuespillere. Regien er dvelende og lar spenningen bygge seg opp til voldsomme høydepunkter. Tre sesonger er lagd - og alle foreligger på DVD - med engelske tekster. Kryss i taket!

DIKTET

Redigert av: **TOM STALSBERG**
tst@dagbladet.no

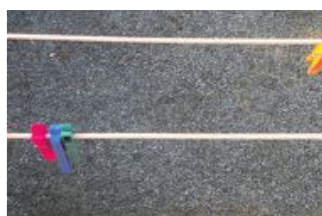

FOTO: TOM STALSBERG

arrmønsteret blir tydelig på avstand

avkvistede stammer ligger ordnet langs veien

de lyse hogstflatene har omtrent samme omkrets

som ansiktene på et klassefoto

CASPER ANDRÉ LUUG
Fra den samlingen «Det store svæet»